

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Székelyi-utca SIMON-ház Kuna József ut
kereskedésével szemben.

HIRDETMÉNYEK,

előfizetési pénzek és a hirdetés körülírt panaszok
valamint a lap szemléli részét illető
minden körülmények ide intézendők.

Hármaszoros levelek csak ismert hazetől
fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÜ PART KÖZLÖNYE

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre
postán küldve

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre 6 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Egy hóra 1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Ot-hasábhospitisor egyszeri beiktatásért 5 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyitólár 4 hasábhospitisorért 20 kr.
Hirdetést vagy reklámot magában foglaló
ajánlás ára 50 krajczár.

XVII. évfolyam 1890.

Debreczen. Csütörtök Október 30.

211. szám.

A költségvetési vita elő- estéjén.

A rövid haj, hamar meg van kényeztetve a fiatalság könnyen bánik a szóval. Pártjaink közt a legkisebbek legfiatalabb, az Ügron Gábor vezetése alatt keletkezett „tisza” 48-as párt megtartotta értekezletét s röviden elhatározta, hogy általánosságban sem fogadják el az 1891-évi költségvetést. Öszintén sajnáljuk, hogy ez ifjú párt is ama régi tévedésnek engedti át magát, melybe ellenzékeink az alkotmányos költségvetésnek félreértése folytán estek s modernitása, sőt radikális-kodó liberalismusa dacára nem akarja megérteni, hogy egy alkotmányos, a király által esküvel biztosított közjogon, melynek alapján nyerték mandátumukat maguk a képviselők is, tehát feltétlenül törvényes alapon álló kormány költség-előirányzatát általánosságban meg sem szabad tagadni. Logice nem szabad s ha még oly fontos kifogásokat lehetne is emelni a kormány vagy maga a közjog ellen egyes határozatait illetőleg. Mert vegyük a végső esetet, azon eshetőséget t. i. hogy a költségvetést elvető ellenzék többségre jut. Mi lesz akkor?

Mindenekelőtt azzal kell számolnunk, hogy az államhatalom eddigi hordozói oly radikális, nemcsak az alkotmány legbensőbb lényébe, hanem a velünk szövetkezett Ausztria viszonyaiba s érdekeibe is a legmélyebben vágó átalakulást, minő a kormány átvétele az 1848-asok által hozna magával, ellenállás nélkül megtörténni nem engednének, sőt minden alkotmányosai megengedett eszközt alkalmaznának s különösen a választásokhoz appellálnának, mietől a hatalmat kezükből kiadnák. Ez hónapokat venne igénybe: nem kell ez idő alatt is az állam részére bevenni s kiadásokat tenni?

Azután feltéve még azon esetet is,

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

A párbaj ellen.

A párbajozás ellen hozott határozatot iskolai szabály alakjában a tisztántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése minapiban, a debreczeni főiskola akadémiai tanári karának propezieziójára.

E sorok írója, mint magam is jogakadémiai hallgató, bátorságot vettem magamnak pár nappal ezelőtt, hogy kifejtsem, mennyiben teremt a tagadhatatlanul helyes elvi alapon nyugvó, de gyakorlatilag a jogász ifjuság helyzetét nagy mértékben megnehezítő iskolai szabálypótlék, visszas és kényszerítő helyzeteket egyes esetben azokra nézve, a kiket a hozott határozat kötelez.

A „Debreczen” tegnap esti számában hosszasan reflektál az általam elmondottak névelikére, s megjegyzem, a kérdés elvi és nem gyakorlati oldalát érintő körülményekre: s szóra sem érdemesítve a felhozott kényszerítő okokat, melyek engem, a párbaj elvi elleuesét, észrevételeim megírására sarkaltak, végeredményül helyes véleményét mondja ki a határozat mellett.

Nem szándékozom a párbajozás elvi oldalára kiterjeszkedni, hiszen véleményemet erre nézve már megirtam; a gyakorlatilag szembevetendő ferde helyzeteket sem szándékozom újra felsorolni, hiszen azok ellen még csak távolról sem lehet egy gyenge kifogást is felhozni. Csupán arra hivatkozom, hogy miért is lőtt hát túl a cézalon a hozott határozattal az egyházkerület közgyűlése?

Azért, mert nem áll az, — hiszen a következmények százaszor hasonló esetet mutatnak — hogy a tiltó határozat ereje „esőkenteni fogja az ifjuság körében a surlódásokat.” Eddig is dicőségnek tartotta a hibás közfelfogás a párbajozást, a tiltó és büntetés-sel fenyegető polgári törvény dacára, ezután

hogy a választókra történt hivatkozás az ellenzék javára esik ki, és ez kormányra jut, — nincs neki szüksége annak rendje szerint megállapított költségvetésre addig is, míg a közjogi átváltozást tető alá hozta?

Nem logicusabb s praktikusabb az, ha ellenzéki akarátát a javaslat részleteiben viszi keresztül s ilykép azon pillanatban, mikor — az approbationál — a kormányt megbuktatta s ő lesz hivatva a kormány átvételére, mindjárt kész budget áll rendelkezésére? melylyel legelőbb ideiglenesen gazdálkodhatik addig, míg oly budgetet készíthet, mely tökéletesen az ő elvei szerint van szerkesztve, beosztva!

A mit itt mondunk, annak e pillanatban csak akadémikus értéke van.

Az ellenzéknek fractionáknál és a maga egészében még sok vedlősen kell keresztül mennie, míg többségre jut.

De hasznos és szükséges a fogalmak tisztázása és különösen abban, a mi fundamentális igazság s magát az alkotmányt is a legbensőbbben érinti, soha sem szabad késni a belopódzott tévedésekkel szemben, melyek valósággal beették magukat közéletünkbe, nyiltan s erélyesen fellépni.

Egy alkotmányos kormány által beterjesztett költségvetésnek a limine elvetése pedig ilyen nagy s veszedelmes tévedés.

Orczy Béla báró lemondása. Orczy Béla bárórol, kinek lemondását már említettük, a „Bud. Corr.” a következőket jelenti: Orczy báró miniszter, ki hosszú államférfiúi pályán gyakran nehéz viszonyok között az ország-
nak nagy szolgálatakat tett és mindenfelől oly rendkívüli rokonszenvvel tudott biztosítani a miniszterelnök előtt kijelentette azon szándékát, hogy nyugalom a óhaját vonulni. A miniszterelnök kérésére Orczy b. miniszter kijelentette, hogy a miniszteriumot még addig vezetni fogja, míg annak költségvetését a képviselőház elintézi. Orczy b. utódjára

sem fogják a törvény és iskolai szabály együttesen sem, esőkenteni azon okok számát, melyek a jogász ifjuságra nézve egyes esetekben a párbajt kényszerítve tették. Tehát a párbajok jövőben csak úgy előfordulhatnak és előfordulásuk esetén két tiltó akadály átugrására dicőségével kecsesgetnek, melyre aztán a kényszerítő közfelfogás tapsolni fog, s a lapok csak úgy részletes párbaj-tudósításokkal traktálják kivánsi olvasóikat, mint eddig.

A jogászok párbajai pedig — a „Debreczen” nagyon jól tudhatja — nem is annyira egymás között vívattak eddig sem, mint olyan egyénekkel, a kiknek kivívására, vagy kihívására nézve nincs hatása az iskolai szabálynak, hiszen még a törvénynek sincs.

Azok az ifjusági becsületszékék, hogy fognak aztán itélni olyan esetekben — és az ilyen eset a legtöbb — mikor csak az egyik fél jogász, a másik meg katonatiszt, ügyvéd, tisztviselő vagy plane hirtlapíró? Vajjon az utóbbiak alá vetik-e magukat az ifjusági becsületszék itéletének, s ez képes lesz-e kivétel nélkül mindig békés elintézését találni, hiszen a becsületszékék általában a felett szoktak itélni, hogy a szóban forgó ügy fegyveres elégtételadással elintézhető e vagy nem? Ha igen, csak is ugy volna értelme a becsületszékének és párbajtiltó szabályoknak együtt.

Kicsinyes dolog általában a jogász ifjuság szemére lobbantani a „gürbe nézés és tyukszemre lépés” eseteit, midőn ezekkel tele van, mint baailusokkal az egész társadalom.

Kicsinyes dolog és az egyéni becsület fogalmának negligálása a párbajnál a jogászok szüleinek gyermekeik által a párbajra elfecsérelt pénzére hivatkozni, mikor a meg nem verekedés esetében — helytelen felfogás, de így van, — nem pénzre, de veszendő becsülete van kockán nem csak a jogásznak, de bárkinek.

vonatkozólag csak az ő felsége személye körüli minisztérium költségvetésének megszavazása után fognak dönteni. Valószínű, hogy Szűgyény László osztályfőnök lesz Orczy báró utóda.

Az elkeresztelések ügye A „Pol. Corr.”-nak Rómából, mai kelettel, a következőket távirják: A vaticani körökben azt remélik, hogy az elkeresztelések ügyében sikerülni fog a meggyezés a szentszék és a magyar kormány között. A mindkét részről haralkodó határozottan előzékeny dispositiók jogosulttá teszik azt a feltevést, hogy e kényes ügyben fenforzó nehézségek nem fognak legyő-hetetleneknek mutatkozni. A magyar kormány a pápai curiának, a szóban forgó ügyre vonatkozó legutóbbi jegyzékére, hir szerint, még nem válaszolt. — Ugyancsak az elkeresztelések ügyében a „Pol. Corr.” budapesti levelezője hangsúlyozza, hogy a magyar kormány álláspontját, az ellenkező híresztelések dacára, változatlanul fenntartja. Szapary gróf két ízben történt látogatása Galimberti nuntiusnál, e részben nem okozott változást. A „Pol. Corr.” budapesti levelezője a leghatározottabban hangsúlyozza, hogy a tárgyalások, a mi a főpapság álláspontját illeti, közvetlenül Rampolla államtitkár és Simor bíbor-nok hercegprímás között folynak, ha tehát Szapary gróf akadozásokba akarna bocsátkozni, akkor más utat kellene választania.

Országgyűlés.

Budapest, okt. 29.

A képviselőház mai ülésén kisebb jelentőségű ügyeket intézett el. Az ülés elejét választások vették igénybe. A Szathmáry György lemondása folytán megüresedettl jegyzői székbe megválasztották Széll Akost, a szabadelvű-párt rokonszenves tagját. Ezután több bizottságot egészítették ki egyegy taggal. Szapary Gyula gróf miniszterelnök előterjesztett tett, illetőleg határozati javaslatot nyújtott be a horvát földterhermentesítési póték rendezésére kiküldendő regnicolaris deputatio tagjainak megválasztására iránt.

Ezután két törvényjavaslatot tárgyalt a ház. Az első a szerzői jog védelme tárgyában Olaszországgal kötött nemzetközi szerződés becsikkelyezéséről szözlött. Bek-

Kicsinyes és sértő minden jogászra nézve 20—24 éves ifjakat becsület dolgában is „atyai fegyelem” alá kényszeríteni, mert az egyházkerületi közgyűlés atyai sem örvendzenék azon, ha fiaik atyai fegyelmök alatt mint párbajképtelenek megbélyegzettetnének — a közfelfogás által.

Becsület dolgában senki sem áll atyai fegyelem alatt, mert a becsületeért mindenki maga felelős és nem szülei.

Jogászaink között vannak tartalékos tisztek, kik egyes esetekben mint katonák tartoznak párbajt vívni és soha mint szüleik gyermekei. Van besorozott katonák kik a tisztívizsgán leendő esetleges diszqualifikálásuk kényszere alatt tartoznak párbajt vívni, dacára a polgári törvénynek és iskolai szabálynak. S a jogászok mindnyáján művelt önértetes ifjak, kik mint a társadalom tagjai, soha sem a szülőkkel szemben álló viszony szerint itéltetnek meg, s ilyetén kicsinylésüket bárki részéről bizonynyal méltatlankodva utasíthatják vissza.

A mi aztán a „Debreczen” önelismert nagy érdemét illeti a hozott szabály létrejövésében, örömmel látom én is a jó igyekezetet a közfelfogás tisztítás érdekében.

Magas és tisztult látkörre mutat azon állítás, mely szerint a „Debreczen” nem ismeri el azt, hogy „a párbaj visszautasítása valakit erkölcsileg megölne.” Én is ezt vallom és hirdetem: csak hogy a jogásznak, és általában minden műveltt, intelligens embernek nemcsak a „Debreczen” jó véleményére van ám szüksége, hanem arra, hogy a „Debreczen”-nel együtt más is, minden ember — kifogástalan, megbélyeggetlen egyének tekintse. Tessék hatni a közfelfogásra, és nem azokra mutatni, a kik maguk is a közfelfogás kényszere alatt élnek.

Dicsérendő dolog, hogy a „Debreczen” azt tartja épen „a legnagyobb erkölcsi bátorságnak, ha valaki a közvélemény ferde áramlatával szembe mer állani.” Hanem az én

sics Gusztáv, Horváth Adám főszólalására kimutatta, hogy a kormány minden alkalommal a magyar államiságnak a nemzetközi szerződésekből való érvényesítéket igyekszik érvényesíteni s ezt a most tárgyalt becsikkelyező törvényjavaslatban is dicéretet érdemlőleg érvényesítette.

A királyi bíróságok előtt felmerült bünygyi költségek behajtásáról és elszámolásáról szóló törvényjavaslatot az igazságügyi bizottság nevében Krájesik Ferencz referálta. Varsady Károly a behajtás negyedévi terminusát java-olya a törvényjavaslat félévi terminusa helyett s Szilágyi Dezső igazságügyminiszter hozzájárulásával a ház e módosítványt el is fogadta. Horváth Adám azt javasolta, hogy az álasszott ember kivégzési költségeit az állam viselje. Szilágyi Dezső igazságügyminiszter azonban kifejtette, hogy ily reformot a most tárgyalt törvényjavaslat kertében megoldani nem lehet.

Az ülés végén Csátár Zsigmond mulattatta házat egy interpellatio alakjában a béksgyulai kofák „sziradék- és füstölt husárulás-bilalmi” kerveivel.

A debreczeni patronatus kérdésében benyújtott határozati javaslat.

A tegnapi városi közgyűlésen Márk Endre és társai által benyújtott, a kötött szerződés megsemmisítését ajánló határozati javaslatot, a 122 közgyűlési tag aláírásával együtt az alábbiakban közöljük. Megjegyezve, hogy ezen javaslat egyértelmű a tanácsnak nagy szótöbbséggel elfogadott indítványával.

Határozati javaslat:

Tekintve, hogy az 1715 évi 108. t. cz. melylyel Debreczen a szabad királyi városok közzé bevételét, a patronatusi jogot és il'etve azzal járó kötelezettséget nem róta Debreczen városára, csupán csak annyit mondott ki kötelezőleg, hogy „catholica egyházi templom építésére és szent ferencz atyák conventjének helyet adjon.”

Tekintve, hogy a kegyuri jognak városunkra háritása a most jeltett törvényozikk létrejötté után, a róm. cath. egyház kezdeményezése folytán több ízben megkíséreltetett ugyan, de a város e jogot mint a melylyel járó s azzal szoros kapcsolatban levő plebanus

állítasom mellett semmi sem bizonyít fényesebben és semmi sem igazolja jobban a hozott határozat bonyolító voltát, mint az, hogy a lefolyt párbalyos év alatt épen magok a „Debreczen” szerkesztéséi tagjai — négy közül kettő — kényszerültek párbajt vívni.

Ha olyan nagy erkölcsi bátorságra mutat a „közvélemény ferde áramlatával szembe szállni,” lett volna alkalma a „Debreczen” szerkesztősége tagjai közül kettőnek is elő állani azzal a lélekemelő erkölcsi bátorsággal és megkezdenni a kimondott és általam is határozottan helyeselt szep dekrinair elv gyakorlati alkalmazását! Azt kellett volna hangoztatniok, mivel mindkettő kihívott fél volt: „mi elvi ellenségei vagyunk a páros viaskodásnak, tehát nem kérünk és nem adunk elégtételt!”

S ha csakugyan erőszakolt a kihívás, e szavaknak annál nagyobb súlyok van.

Mégis nemde épen ugy, mint más ember, a társadalom ferde közvéleményének elitelő verdiktjét akarták magukról elháritani és azért párbajoztak, mert ha nem ez indokból, akkor csupán elitelendő hasztalan urias sportból?

Egyike az említett kihívottaknak tartalékos tiszte. Nem-e minőségéből is kifolyólag kellett kardot fognia elégtételadásra?

Mindkettőjüknek jogász ifjakkal volt becsületbeli ügyök, miért nem világosították fel a „vérmeseket” s miért nem vetették hát alá magukat valamely ifjusági becsületszék itéletének, mely ha esetleg a jogások részére döntött volna békés uton: függőben hagyták hagyták volna-e ügyüket?

A párbajozás és párbajok erőszakolásának vádjá nem azokat illeti, a kik párbajra hívnak, hanem azon sántikáló lovagias felfogást, mely a párbajra kihívást alapos ok nélkül is reájuk kényszeríti.

hemutási jogot sohasem gyakorolta, következetesen nem ismerte el, tekintve, hogy a kegyuraságnak városunkra kiterjesztése az 1844-ik évben Septemb. 3-án megtartott országgyűlésen országos sérelem gyanúja ismerttetett el, s ugyanakkor következő határozat hozott: Az 1715 évi 108. t. cz. világos tartalma szerint Debreczen városa a Leopold császár és király hitlevelében foglalt minden kiváltságaiban megerősített, s egyedül az építendő róm. cath. egyháznak a szent Ferenc atyák conventja helyének kimutatására köteleztetvén, ehhez járulván az 1791: 26 t. cz. 2 §-ának világos rendelkezése, s az előadástól kitetsző azon folytonos szokás, mi szerint a város, valamint a patronátusi jogot nem gyakorolta s nem gyakorolja, úgy az ezzel járó terheket is nem viselte: mindezknél fogva a K. és R. ügy látják, hogy az előadó város a róm. cath. egyháznak akár építtetésére, akár kijavítására az idézett törvények megtartása mellett nem köteleztethetik, miért is ezen pártot sérelem orvoslás végett a Felsőháza elébe terjesztik.

Tekintve hogy a város e kérdésnek törvényenyleendő szabályozása és végmegoldása iránt az 1885 évi Május 13 tartott közgyűléséből az országgyűléshez felirt ezen tüzetes felirata érdemileg elintézve máig sincs, és így e kérdésnek minden alapos indok nélkül felszínre hozatala semmi elfogadható körülmény által nem követeltetik, sőt nagyon felő, hogy az által a különben is felette fontos ügyek által elhalmozott városi polgárság nyugalmát, belbékéjét veszélynek tennék ki, — mondja ki a városi közgyűlés, — hogy a város által soha el nem ismert és nem is gyakorolt kegyuri jogot ezuttal sem ismeri el, e kérdésben egyezségbe bocsátkozni nem akar, és nem is kíván, az e tárgyban már elkészített polgármester és képviselőt irak által f. é. April 23-án két példányban aláírott egyességi tervezetet semmisnek tekintti, azt ezennel meg is semmisíti, és végre, hogy bevárja e tárgyban az országgyűléshez beadott kérvényében felsorolt s a Karok és Rendek által is elismert sérelmének orvoslását, illetve a patronátus kérdésének törvény által leendő szabályozását.

Minek folytán alírótt városi bizottsági tagok ezen határozati javaslatuk elfogadása mellett e tárgyban a tanácskozási ügyrend értelmében névszerinti szavazást kérnek.

Kelt Debreczen 1890. évi okt. 28.
Márk Endre, Komlóssy Arthur, Kovács József, Tóbi István, Medve Kálmán, Jóna Dániel, Vecsey Viktor, Beke Mihály, Dr. Szikszay Szabó József, Kovács Gábor, Dr. Magoss György, Szabó Antal, Dr. Kovács Sándor, Komlóssy Dezső, Bészler Károly, Mocsai József, Koncz Elek, Óry Sámuel, Dr. Medgyaszay Dezső, Medgyaszay Miklós, Horváth Mihály, Horváth István, Dr. Király Ferencz, Megyesy Lajos, — Kis Orbán Imre, Nádaszy Miklós, Kiss Károly, Vertesy István, Máthé Miklós, Tüdös József, Schaefer Ferdinánd, Szabó Kálmán, Kádár István, Harsányi János, Pásztor János, Csicsó Lajos, Liptai Miklós, Biedermann E. Hajdu Ignác, Szentesi János, Harsányi Sándor, Vársári István, Kiss Balint, Hajdu Gyula, Vertesi István, Miklóssy Mózes, Czégely Ferencz, Dr. Tihanyi Sámuel, ifj. Szathmáry István, id. Szathmáry István, — Szabó Sámuel, Csurka János, Feischl Károly, Lisztes János, Kiss Albert, Kertész Mihály, Harsányi Imre, Polgári Sándor, Ménes András, Bányai István, Salánki Ferencz, Bácsi Ferencz,

s melynek szorítását éri a kihívásra kényszerített és kihívottj egyaránt, akár egyik, akár másik legyen a jogakadémia hallgatója.

Ily esetek előfordulását nem szünteti meg sem a polgári törvény, sem semmiféle iskolai szabály mindaddig, míg a merev katonai felfogás meg nem változik, míg a közvélemény beteges nézete egészséges nem lesz s bizony ez utóbbi gyógyítása érdekében mit sem használ a philosophiai elvek kimondása, ha kényszerítve magunk török azokat meg.

Mult alkalommal kimondott nézetem szóról szóra ismét abban reaszumálható, a mit nem képes megdönteni a „Debreczen“ mindaddig míg a köznézet meg nem változik, — hogy „egyes kényszerű helyzetekben maguk azon emberek, kik doktrínáir fejtegetéseikben évek óta küzdenek a párba-mumusa ellen, nem bírnak kitérni gyakorlatilag előle.“

Igy aztán sem a törvény, sem a megnyugvással fogadott határozat nem szerepel akadályul, de mindkettő „pietas masculus“, s az utóbbi csakugyan célon taulott intézkedés.

A jogakadémiai hallgatók ezután sem fogják magukon hagyni a rajtuk elkövetett sértéseket, hanem hogy párbajozásuk dicsősége szunyogból elefánttá ne növekedjék, arról a hiralparók tegyenek.

Végül a párbaező theologusok elképzelését a „Debreczen“ párbajról szerkesztésére és a nt. lelkész és hittanár urakra bizva, azzal a meggyőződéssel teszem le tollamat, hogy „párbaező“ felszólalásaimmal talán mégis többet használtam a jövő felvilágosodott kor liberalis „párbaellenes“ felfogásának, mint azok, a kik azt predikálják, hogy: „a víz kitűnő egészséges ital“, hanem azért a — bort is megisszák.

Boldisár Kálmán.

Lengyel Imre, Jámbor Ferencz, Sasztina Lajos, Fehér Hermán, Vecsey Zoltán, Kocz Jakab, Veisz Mózes, Fodor József, L. Nagy Bálint, Stárk Márton, id. Bartsay Miklós, Anon Miksa, Kövesdi János, Szathmári Sándor, Harsányi István, — Fried Emil, — Veisz Lévy, dr. Ujfalussy József dr. Kemény Mór, dr. Sárvary Gyula, Vadon Sándor, Erdei Pál, dr. Legányi Gyula, Otrokocsi Vég János, Jeney József, Nagy Gábor, Pongó Lajos, Bácsi András, Óry Mihály, Bácsi László, Sinku Ferencz, Kaszanyiczky Endre, Kardos László, Harangi Sándor, Simon István, Vértesi János, Szőke János, M. Kiss István, Mike Ferencz, id. Sz. Nagy Károly, Balogh Péter, Somogyi Pál, Polgári András, Bartha Dániel, Sebess György, Csanak József, Kertész János, Alföldi Gábor, Pető István, dr. Kocsár Gábor, Vársári Ferencz, Jámbor István, Beke Imre, Kiss Mihály, Szőke István, Keszei József, Komlóssy Mihály, K. Tóth Kálmán, Vertessy Lajos.

Külföld

A bolgár képviselőház megnyitása a szokásos ünnepélyek közt ment végbe. A fejlődést szakadatlan s leírhatatlan lekedéssel üdvözölték, mi a jelenlévő Klementina hercegnőt nagyon megörvendeztette. A trónbörzsdé a legjobb benyomást tette mindenfelé; különösen azt a részét fogadták kedvezően, mely a suteránitásra vonatkozik. Nagy örömet okozott az a körülmény, hogy a metropoliták is részt vettek a szobranje megnyitásban, s a miniszterek mellett foglaltak helyet az estradán. A képviselőház képe egészen megváltozott. Hatvan képviselőt ki éve mind új arcokat láthatott az ember, leginkább fiatal, intelligens külsejű embereket és sokkal kevesebb parasztot, mint azelőtt.

Napi hírek.

Halottak napjától még csak rövid idő választ el bennünket. Ez az egyetlen napja az esztendőnek, midőn a halál esendős birodalma zajos lesz, de a mely zajban van bizonyos fenségek, a gyász fensége. A sírokon kigyuladnak a lámpák, a gazdagabbakat fedő hantokra a koszorúk tömegét helyezik el, míg a temető szegletében a szegényebbek sírjai beérik azzal a gyöngén serozegő mécsessel, melyet a sírásó kegyelete gyújt fel, s akkor felkeresi a temetőt mindenki, mert kinek ne volna halottja? Kit nem ért volna oly csapás, hogy szeretettjei közül egyet-kettőt el ragadt tőle a halál. A fájdalom, a gyász közös mindnyájunkkal. — Városunkban is kegyelettel fogják megünnepelni a halottak napját. Az emberek tömegesen fogják felkeresni a sírokat, mely egy kedves emléket főd el.

A debreczeni ev. ref. egyház új szervezetének tárgyalását tegnap folytatta a presbitérium és letárgyalta a lelkesi körökről szóló szakaszról a 4—16 §-okat melyek némi stylaris módosítással elfogadtattak. A 4 §. megállapítja, hogy „A hatvan, páterfia, czepléd, csapó utcai lelkesi körökben 1—1, az ispotályiban pedig (melyhez Varga u. is osztatik) két hat osztályú fiú és leány elemi iskola, egy egy kisdudvoda és egy egy árvaház, — a piac utcai lelkesi kör felügyelete alatt pedig egy központi hatosztályú elemi fúiskola és egy felsőbb leányiskola — növelde — létesítendő.“ Az 5. §. szerint „Az egyháznak elagott és nyomoroké, da vagyonatlan tagjai a szegényházban — ref. ispotály — ápolandók. Ezeknek lakás, élelem és ruházattal leendő ellátásáról s lelkigondozásáról az ispotályi lelkesi hivatal s ennek elnöke alatt a fennálló gyakorlat szerint alakított bizottság a város és az egyház által évenként fizetett s az egyház kezelése alatt álló alaplól gondoskodik. Egyszersmind a házankénti és utcai koldulás megszüntetésére törekszik.“ — A 6—15-dik §-ok megjelölik a lelkesi körök presbitériumának tagjait s ezek választási módozatait. A tagok hivatalbóliak: a rendes vagy helyettes lelkes, a gondnok, egy rendes tanító a kör tanítói közül és választottak, a kiknek száma köröként 30—30, kivéve az ispotályi kört, a hol 16 (Holott ezt is megilletné a Varga utcával együtt 30) — A presbyterek csak ugyanazon körből választhatók. A tárgyalást szombaton d. u. 3 órakor folytatják.

Lucskos időjárás. Az őszben, a szép természet lassu feloldásában eljutottunk a legesnyább pontig, a sártengerig. A sárga levél lehullásában még van poésis, iparkodnak is élelmes időszaki poétáink kizsákmányolni, s a mint tudvalevő, „a sárgalevélről“ már mindenféle verslábkában és metszetekben szót az ének. Ama nyegvenőteser poéták közül, kik honukban bírnak illetőséggel és valóban elmondhatják magukról, hogy: „E nagy világom e kívül, nincsen számotra hely“, mert máshova hiába is mennének, itt is az igazi „tűrt felekezeti“ et képeznek, egyetlen egy nincs, — kinek lelkős meretét egy kis ősi versike elkövetése nem nyomná. Most azonban már a folyó évre ettől a háladatos „anyagtól“ is elestek, mielőtt teli kabáthoz juthattak volna. Az időjárás tönkretette az évszoposist, bekövetkezett a lucskos korszak és a novemberi idő néhány nap muváránk szakad, a mely hónapra vagyton találos e versike: „Ködös hideg november, fázik akkor állat ember.“ Most már csak a fagy és kalucsni segít rajtunk.

A debreczeni ref. egyház tanácssterében. 1890-ik évi nov. hó 1-dik napján d. u. 3 órakor közgyűlést tart. Tárgy: folytatolagos tárgyalása a parochialis körök szerinti felosztásra vonatkozó tervjavaslatnak.

Az oláhok fészkelődése. Hétfőn ült össze Nagy Szebenben a román nemzetiségűek 133 képviselője. Raziu elnök megnyitó beszédében a románok elnyomása miatt panaszkodott. Lukaciú előadó felolvasta a központi bizottság jelentését, mely élesen kikel a fenálló viszonyok és a magyar sajtó ellen. Végül felsorolja a jelentés a románok panaszaát, hogy helyzetük folyton rosszabbá válik, ifjúságuk nem képezheti ki annyanyelvén magát, sajtójuk drakunikus üldözésnek van kitéve, menzeti ügyüköz hű férfiak üldözöttek, a kormány törvényellenesen, illetéktelenül beavatkozik egyházi ügyeikbe, a magyar sajtó zug és gyakran perfid denuncziálásokkal gyansítja őket a trón, kormány és művelt világ előtt; a magyar állameszme leple alatt nemzetiségük megsemmisítésére törekszik. Ezek folytán a bizottság az eddigieknél hathatósabb eszközöket tart szükségesnek nemzetiségi érdekeik megóvására. S szükségesnek látja, hogy az 1887-iki értekezleten hozott határozat egy memorandumnak rendeltetési helyére juttatása tárgyában, újlag fontolóra vétsessék. E pontozatokat egy harmez tagu bizottságnak adták ki, határozati javaslat kidolgozása végett. Másnap az értekezlet egyhangulag elfogadta azt a határozati javaslatot: hogy az 1881. 1884. 1887-iki értekezleteken megállapított nemzeti programot tartarja. A nemzeti érdekek előmozdítására alkalmas eszközök megteremtésénél határozata végrehajtásával a központi bizottságot bizza meg, melyet teljes mérvben támogatni fog. A pártgyűlés elgondaja az indokokat, melyeknél fogva a központi bizottság eddig nem tartja opportunusnak a memorandum előterjesztését. A központi bizottság tagjainak számát huszonötre emelték, és megbizták, hogy politikai emlékiratot bocsássanak közre, mely felölelje a román nemzet minden panaszaát. Az emlékirat előterjesztése alkalmas időpontban történjék. Babes megvilágítván a helyzetet, hangsúlyozta, hogy a magyarországi románok nem gravitálnak kiféle, hanem hű alattvalói. Au-ztria-Magyarországnak és a Habsburg dinasztiónak, hazájuk boldogságát kívánják, e nyilatkozatot az értekezlet magává tette és kifejezte azon óhaját, hogy hazánkat Romániához benső barátság fűzze politikai és kereskedelmi tekintetben és katonai egyezmény jöjjön létre köztünk a hármas szövetség erősödése érdekében. Ezzel az értekezlet végét ért.

A debreczeni főiskola hittanszaki önképző társulata. A reformáció emlékére az énekkar közreműködésével 1890. november 2-án a főiskola dísztermében ünnepélyt tart a következő műsorral: 1. szakasz 1. Viharban. Előadja az énekkar. 2. Megnyitó beszéd ut. Erdős József felügyelő tanárúrtól. 3. A reformáció. Költemény. Csányi Benő esküdt felügyelőtől. 4. Luther éneke. Előadja az énekkar. II. szakasz. 5. Kálvin mint predikátor. Felolvasás Balogh Ferencz 4. th.-tól. 6. Hit. Előadja az énekkar. 7. Mélius Péter. Felolvasás Jánosy Zoltán 4. th.-tól. 8. Közös ének: a 179. Dicsőret 10-ik verse. Kezdeté délután pontban 4 órakor.

Nyilvános köszöntő. Mind azon jó barátok, kartársak és ismerősök, kik szeretett felejtethetlen férjem ravatalára a szeretet és barátság emléküel koszorúkat letenni, a vég-tisztességétetre megjelenésük által sajtó fájdalommat enyhíteni szivesek voltak, fogadják őszinte hálás köszönetemet. 1890. október 29. özv. Kuuk Jánosné (E m k e)

Az ártézi kútról még mindig azzal a chablonszerűséggel irhatunk, hogy a furo gép már elérte a 743 méter mélységet homok agyagrétegben. — A debreczeni öökről már sokszor hallottuk, hogy körültekintők és előre látók voltak. Ez igaz. De abban az egyben mégis mulasztást követtek el, hogy nem gondolták meg, mikor a várost megülték: utódaink még ártézi kutat is futatnak. Mert különben, alig ha jobban meg nem választják, hová telepítsék a várost.

Halálozás. A legmélyebb részvéttel közöljük a következő gyászjelentést: Markos Anna férjével Boródi Látinovich Mihálylyal és gyermekeivel; Ida, Olga és Lilli; Markos Iona, valamint sógora Leszkay Ferencz, fájdalom telt szívvel jelentik a legjobb apa, nagyapa, após, illetve sógorának. Bedői M. A. R. KOS FERENCZ volt 48/49-ik hónap szazadosnak, folyó hó 29-én; délután 3 órakor, éltének 61-dik évében, a halotti szentségnek fölvétele után történt gyászos elhunytát. A boldogult hült teteme folyó hó 31-én fog Pusztá-Tamasiban beszenteltetni és november 1-én az ujfehértői sírkertben d. u. 3 órakor a róm. kath. szertartás szerint örök nyugalomra tetetni. Az engesztelő szentmise pedig november 4-én Nyír-Adonyba fog a Mindenhatónak bemutatattai, Béke poraira! A temetést a „Kegyelet“ temetkezési intézet rendezi.

Sajtóhíra. A tegnapi lapban tévesen közöltük az újonnan előléptetett tiszték közül dr. Stern Adolf itteni 3. honvéd ezred orvos főnöke nevét, ki tettelegesen és nem tartalékos állományban léptetett elő törzserovossá.

Színház. Pénteken érdekes előadásra lesz kilátás a színházban. Ugyanis a „Párisi élet“ kerül színre, új fordításban új betanulással. Offenbach ez örökszép szellemes operettjében az „egész operette személyzet részt vesz. Játsszanak benne: Cservári Ilon,

Szilassi Irén, Ellinger Ilon, Loeser-éne, a férfiak közül, Hadai, Gyöngyi, Andorffy, Havvani, Hegyessi stb. Akik kellemesen akarnak eltöltetni egy estét jól tesszik ha megüzik ez érdekes előadást. Ez a régi jó operette színházunkban oly régóta nem adatott, hogy fel-elevenítése premiére számba megy.

Köszönetnyilvánítás. Mindazon rokonok barátok és ismerősök kik felejtethetetlen kis Géza fiunk temetésén megjelentek, fogadják érte legőszintébb köszönetünket. Furm a n L a j o s és családja.

Az Orpingtonok. Ez alatt a ritkán hallott név alatt egy kitűnő minőségű tyuk-faj rejtzük. A szakértők azt tartják rónak, hogy a fekete Plymouth és a kis Langsechan vérenek keverékéből állhattak elő. Szóval igen jó fajokból származtak. A „Házi szárnyasaink“ című szaklap októberi száma után, mely csaknem egész terjedelmében a debreczeni baromfi-kiállítással foglalkozik, csupán azért emlékezünk meg az Orpingtonokról, mivel ezeknek tenyésztésével nagyban foglalkoznak Berger Henrik és Györfly Aladár urak, kiknek e fajtával tett kísérleteik eredményét kíváncsian várják a baromfi-tenyésztők.

Indítvány a nemesek ellen. Párisban Moreau szocialista képviselő, a képviselő kamara ülésében indítványt nyújtott bé a nemesi cím eltörlése esetleg megadóztatása tárgyában. Az indítvány értelmében az egyszerű nemesi „de“ után 500 frank a „chevali“ címért 1000 frank, a „baró“ címért 5000 frank, a „vicomte“ címért 10.000 frank, a grófi címért 20.000 frank, a „duc“ címért 50.000 frank a „prince“ címért 100.000 frank a császári vagy királyi fenséggel járó prince címért 250.000 frank évi adó fizattatnék. A hitvesek után a fnti összegek fele, minden egyes gyermek után pedig negyedrészé lenne fizetendő.

Köszönetnyilvánítás. Dr. Balkányi Miklós ur és neje az újonnan építendő izraelita templom építésére 300 azaz háromszáz fontos alapítványt tévén, kedves kötelességüknek tartjuk nemes czélu adományukért és áldozatkészségükért hálás köszönetünknek ez utoni kifejezést adni. Debreczen 1890. október 19. Az izraelita hitközség előjárósága nevében Drucker M.

Biharmegyei hírek. — A nagyváradi ipar és kereskedelmi kamara alakulásával niucsenek megelégedve a váradia. A választások szerencsétlenül ütöttek ki, mivel abban a nagykereskedők és nagy iparosok mellöztek a kis kereskedők és kis iparosok túlságos előnyére. A kamarai titkár betöltésével is meg vannak akadva. — Dr. Tiszta István tartalékos huszár főhadnagygyá neveztetett ki. — Gyapjuvászár létesítését határozta el a váradai közkiraktár igazgatósága a megye gazda közönségének támogatásával. A közkiraktári üzletnek minél szélesebb körben leendő kiterjesztésére az igazgatóság mindent elkövet.

Irodalom és művészet.

Izsó Miklós szobor emléke Tizenöt évvel a legelső számot tévő magyar szobrász halála után, esendben, a bánatos özvegynek, művészeknek műpártolóknak, művészetért lelkesülő egyéb barátoknak és tisztelőeknek jelenlétében leple-ték le a budapesti kerepes-úti temetőben Izsó Miklósnak emléksobrát, melyet Mátray Lajos szobrász tanár faragott márványból. Az emlék életnagyságban örökíti meg Izsót. Dolgozó öltöny van az athleta termetű szobrászon, egyik kezében véső, másikban kalapács. Mozdulatában, jól eltalált arcán, szinte látszik a tetetző, az alkotás vágya. — Vajjon volt-e valaki Debreczenben a ki ezen a napon megemlékezett az anynyi szép reménnyel, magarszóptü vágyakkal férfi kora delén kidölt mesterről, volt-e, a ki legalább lélekben ünnepelet ott a kegyelet adójának lerovásánál. — Elfelejtették tán a tőről szakadt eredeti magyar izü művészt, kinek legremekebb alkotása a Csokonai-szobor a mi városunkat díszíti. — A Csokonai szobor örzi leghivebben, hirdeti legkésebb ben szólva az Izsó nagyszabásu tehetségét. Kinek jutott ez vasárnap eszébe közülnk. — Bizony bizony még az emlék beszednek írója Keleti Gusztáv is megfelejtkezett a Csokonai szoborról. — Ez egészen az Izsó munkája. Mig a Dugonics, Petőfi és Eötvös szobrokat Huszár Adolf fejezte be.

Az aradi vértanu szobor ügye egész botránynyá nötte ki magát. Annak idején emittették, hogy a felvilágosuló bizottság többrendbeli hiányt konstatait a szobor összeállításán s ezért a még Zalánk járó 19 ezer frt kifizetését a hiányok pótlásáig megtagadta. Zala több kiváló szakértő véleményét kérte ki ezzel szemben, ugy a márványtalapzat minőségét, mint az egész felállítás illetőleg s e nyilatkozatok mind Zala mellett szólnak. Az „Arad és vidéke“ napilap erős kritika alá vette a felülbíráók eljárását s keményen megtámadta a polgármesterrel együtt a bírálókat, pártolva Zalát, mig az „Aradi Közlöny“ Zala ellen érvel s védelmébe veszi a követett eljárást. Beleszólt a dologba Bartók Lajos és Szana Tamás is, előbbi az „Egyetértés“, utóbbi a „Pesti Napló“ hasábjain, erősen dorongolván a felülbíráók bizottságot mindkettő. Szauát ismét az „Aradi Közlöny“ czáfolja, több helyt a személyeskedés terére lépve, szóval ki tudja mikor lesz vége a hecozoknak, melyet csak sajnálni lehet.

Kár volt az egész felidézni, ha hiba van, esendben kellett volna elvégezni, mert így nemcsak az egész ország, de az irántunk nagy részt ügyes elfogult külföld is csak rosszallag fog itélni. — Mig a tollharoz foly, lehet, hogy a dolog tisztázva lesz. Erre enged következtetni Salacz aradi polgármester intézkedése, ki a szobor átvétele végett újabb bizottságot küldött ki, azzal, hogy lépjenek érintkezésbe Zalával s véleményüket terjeszték be a szoborbizottsághoz, a 19 ezer forint kiutalványozása végett. — Hír szerint Arad város közönsége Zalának mintegy elégtételt szolgáltatandó, emléklappal akarja megdíszíteni a művészt.

A Het 43. számának borítékát Prielle Cornélie, a kiváló művész arc képe díszíti, és a lap tartalmának egy jó része a színházi jubileumra vonatkozik. Két gyönyörű cikk, egyik a nemzeti színház október 24-ik előadásáról, a másik Prielle Cornéliéről mely tartalmával, játszi könnyed előadásával a legszébbek közé tartoznak, a melyeket e genreben olvastunk. Váradi Antal prologjából egy részlet, és a száz év előtti első magyar színháziadásnak a rajza fejezi be a színházra vonatkozó cikket. A novellistikus részből Kozma Andor „Virág Lenicz” című novellája és Bede Jób rajza: „Haza felé” emelendő ki. Az első cikket, mely e lapban mindig sulylyal bír, Hoek János írta. Társadalmi kérdéssel, a szegénységgel és a nyomorral foglalkozik. Fonkolt érzés, hatalmas gondolatok a rendes reflectáló újságírók színvonalára fölé emeli. Szép szerkesztői rovat, pikáns apróságok halmaza fejezi be a sikerült füzetet.

Színház.

Bogyó Lajos a debreczeni színház egykori kedvenc énekese, aki jövő hó 3-án fogja megtartani búcsufellegelőt „P a r l a g i J a n e s i”-ban — tudvalevőleg annak idején mikor a nemzet hű fiait harcra szólította a Szabadság istenasszonya — ott volt ő is a lelkes szabadságharcosok sorában. Az öreg ur ma is ragyogó szemekkel beszél ifjúságának erről a legszebb idejéről. Az ő elbeszélése nyomán közöljük honvédelmetek ezt az alábbi mulatságos s érdekes epizódját.

A ki 1835-ben látja a napvilágot először az bizony 1848 ik évben, sem valami vén legény.

Ezért Bogyó is mint efféle kis diák, még vagy 1000 ilyen kis pajtásával Komáromban csinálta a baka patrolokat, öntötte a golyót, csinálta a cindelt és kapszlit — töltötte a kartácsokat, granátokat, bombákat — öntötte a puska golyót, szóval annak a tüzér csirí kompaniának (igy csufolták a honvédek) akadt egész nap dolga — a mint reggel télen 8 órakor, nyáron 7 órakor megfújták a trombitát — dologra — a kis tüzér csapat dolgozott 11 óráig, aztán 12-ig elméleti iskolába ment, a hol a volt császári tüzemesterek és tiszték tartották a jövő tüzéreinek a praelecciót — délután 1 órakor ismét laboratorium, délután 5 órakor parancsolat. Utánna nyomban külső gyakorlat a várakokon — ezen felül őrszolgálat.

Ha úgy nem történt volna, a mint történt!! ebből a kis tüzér csapatból lett volna a világ legelső tüzérsége — és hogy az lesz az a jóslatot mondta felette Kossuth Lajos is midőn ellépette maga előtt, nem gyanítva még akkor Világost.

Bogyóban már kis tüzér korában jelentkezett a színészi talentum. Szobátársainak, hol zsidó fiut, hol betyárt, rabot alakított, és danolta a jellemzetes nótákat — amint azokat a Komáromba szorult Pármány-féle szótársulat előadásaiból eltanulta. Annyi haszna volt belőle már akkor is, hogy az öreg Rácz káplár, szoba commandáns uram, ezért a mulattatásért, duplán adatta ki számára a déli bort, és a huszt. Boldogult Pármány direktor már akkor megszerette a kis tüzért, és Al-leitner százados engedelmével mint díletans sok neki való szerephez jutott. Haks Emil (most pécsi ügyvéd) tüzemestere Bogyónak az alakító temperamentumát a századosnak is tudomására hozta. Ez pedig Makk tüzér ezredesnek. Az ezredes ur pedig Zichy, Szabó s többi főtiszteknek, míg végre, meghallotta a kis tüzér ügyességét Ujházy a kormány biztos is.

Bogyó egyszer a mint javában éppen farja az elem sülő granátok gyutacsait, maga századosa feloldja a munka alól, és haladéknélküli a kormánybiztoshoz vezeti. Itt bemutatta őt.

Ujházy így szól Bogyóhoz: Fiam el tudnál menni Selmeczbányára, és ott Görgei tábornoknak egy kis írást átadni. Kapsz 25 drb. ezüst huszart, ezen felül főágyus leszel — ha feleletet hozol.

Bogyó vállalkozott. És milyen alakot vennél fel? Olyan kis bérés ostoros leszek, a ki egyik faluból a másikba megy szolgálatot keresni.

Helyes. Délután pont 1 órakor itt légy — és öt forintot nyomott a markába Bogyónak, hogy a tarisznyába egy kis elemőzsiát kenyeret, szalonát vásároljon.

Bogyó — „igen is értem” tisztelegve eltávozott. Pontban 1 órakor ott találta már, a kellő ültözetet, durva lábravalót, töltes kottádrágót, rongyos dolmányt, és viselt

szírt. Csak a kalapot kapta valamivel később. Ebben bélés nem volt — hanem maga a szövet vastag, zsiros, ennek közepén mutatva meg neki Ujházy a vágást, amelynek alája volt rejtve, a bankó papiros vékony ságu értesítés, melyet csak Görgeinek kellett volna megmutatnia.

Bogyót kivezték Érsekújvár felé a legelső őrszemig, ott Gerzso hadnagy kezét fogott a kis tüzérről — és szerencsét kívánt neki, hogy mihamarább visszatérjen szerencsével.

A kis postásnak fogalma sem volt arról, hogy ha azt a Görgeinek szülő kis leveleti nála a németek megtalálnák, menthetlenül, agyonlövik. Vigan ment Érsekújvár felé, mintha lapdázni menne.

Érsekújvárba este 7 órakor érkezett meg. Az őrszemek egyik a másiknak adták, de mert Komárom felől jött, igazolás végett elébe állították a térparancsnoknak. Érsekújvár tele volt némettel. Kellett valakit megneveznie a ki őt ismerte. Eszébe jutott neki a hazafias szellemű Katachétája: Pater Romualdus. Ő vezették a Ferenczrendi kolostorba. Pater Romualdusnak tudomása volt, hogy Bogyó Komáromban kis tüzér, mintha 1sten sugalta volna, — rögtön felfogta, hogy itt valamely kémszolgálatról van szó, — kinyilatkoztatta, hogy ismeri a kis bérést.

A kis postást különben sem tartották valami veszedelmesnek — elbocsátották. Ott maradt, ott aludt a Francziskánusok istállójában, és csak éjfélkor lopódzott hozzá Pater Romualdus, megtudandó, hogy mit keres ilyenkor itt a kis tüzér. Tőle hallotta először, hogy jól vigyázzon — mert ellenben a halál fia.

A német csapatok másnap Nyitrára vonultak. Bogyó hajnalban Nagy-Surány felé vette útját, hogy V rebély és Lévan keresztül Selmecze juthasson.

Nemes Pann községtől Verebélyig halmos a vidék. Közel Verebélyhez az ut melleti dombon egy vasas német lóháts őrszem állt — és látszott hogy be egész Verebélyig — az ut melletti halomokon mindenhol lovas áll.

A vasas német látva, a közelébe kis postást (igy nevezzük) eleibe nyargal s „halt verda”-val megállítja.

A kis postás megáll. Elkezd sirni a nagy hideg miatt. A vasas német Morva születésű volt. A kis postás pedig jól tudott tőle — megértették egymást Részvételt nézett németünk a kis postásra, feltétlen bizalommal.

Soha jobbkor nem jöhetett a mi kis postásunk erre. Hideg erős szél fujt. A vasas német lova már rég táncolt nyugtalanul a hidegben. Vasas németünk pedig már sokszor leakart szállni lováról, meg is próbálta többször, hja de a ló nem állt meg — így tehát vasas németünk sem komotizálhatott. Kapóra jött tehát a kis postás. A mit sem gyanakvó vasas német leszállt lováról, és átadta kantárszárát, az ártatlan képű kis postásnak, hogy tartsa egy bizonyos ideig.

Kis postásunk meg is fogta a kantárszárát, hja de a német paripája nem állt nyugton. Fázott, menni, vágatni szeretett volna már, valami abrakos istálló felé.

Erre a kissé hátrább „komotizáló” német rákiált kis postásunkra, hogy tartsa jobban a lovat. A hangra pedig megriad a német lova és elnyargal, s magával hurcolja a kis postást azon irányban vagy husz lépésnyire, a melyről jött.

Egy gondolat! Látja kis postásunk, hogy a német még mindig szorongatott helyzetben van, — kiabál, káromkodik. Eszébe jutott a mit Simonyi őbesterről olvasott, hogy milyen dicőség az ellenségtől zakkmányt venni el. Nosza! a második gondolat! felpattant a ló hátra, kis botjával végig suhint rajta egyszer kétszer, és a ló viszi a könnyű terhet mint a villám — arra a merre, a kis lovas comandirozza.

Lövés dördül utána, a ló még jobban megriad, bajt gyaníva vágat, mert megszokta a retrálást. Később lármá, trombitaszó, lövés-k hallatszanak a messze távolból. De kis postásunk még jobban szorítja a lovat, a ló pedig most már bajt gyanít, még vadabban vágat. Surány mellett, kertek alatt elvágat — kikerülve Érsekújvárt — Ó-Gyalláig meg sem áll a kis postás.

Ott az első háznál megáll kimerülten lovas és ló. A tornyon nemzeti színű lobogó leng. Itt már szabad leszállnia bátran, szabadon. Becsületes zsidó boltos volt, a hol lova, meg a lovas megmelegedett és falatokhoz jutottak.

Később jön a község bírása egy esküdtel. Megtud mindent. Elfogatott rendel. A kis postást bundába göngyöli, a lovat a szaroglyához kötteteti, és beviszik jelentés mellett Komáromig, hol az első főállomás parancsnokának átadják. Ez bekisérteti a kormánybiztos elé lovasát.

A kis postás jelenti, hogy lovat hozott az ellenségtől — utban találta és elmondta az esetet. A levelet azonban hajlandó, újból utra menve, elvinni a rendeltetési helyére.

Erre már nem volt szükség, mert Görgei a selmeczi szorosan csapataival már kivonult. Ujházy kormánybiztos és sok törzástisz, a gyallai bíró, az örállomás parancsnokló hadnagya még soká, soká nevettek a dolgon, hogy lopta el a némettől lovat a kis Bogyó.

CSARNOK.

Az első magyar színlelőadás fővárosban.

(A színészet száz éves jubileumához.)
(Vége.)

Erre vetették most szemeket magyarjaink, bár — írja Endrődi — „inkább eszébe, mint játékszinhez hasonlót.” A társulat a játékszi engedély kieszközölésére három tagból — Kelemen László, Ráth Pál és Fülöp István — álló deputációt küldött a budai tanácshoz, de itt gunynyal fogadták a magyar színészeket. Endrődi a jellemző esetről írja többek közt:

„Küönbfele igen alaton elmélhez liló kérdéseket ténének a Tanácsban a jelenvaló. Tagoknak. Egy a tanács-beli Urak közül gunyoló ajakkal így szóla: „Hát van-e keneteknek Hantzburstyok is már?” Erre egy a jelenvaló Tagok közül, kezével a kérdésre mutatván, így szóla: „Ha szükségünk lesz-n rá, r menylyük, alkalmatost arra is találunk.”

A társulat eszomorú állapotában egy erélyes ember vált ki tagjai közül; Kelemen László, a pesti kath. egyház magyar kántorának fia, ki eleinte jogi pályára készült s Revay, Kazinczy szellemétől elkapatva, a magyar színésze uttörői közé állt. — Kelemen Pest-megyéhez és a Badán ülesző országgyűléshez fordult. Egyikben s csalódott. A megye felirt a helytartósághoz, sürgetve a konzesszió megadását a magyar színészeknek, az országgyűlés részéről pedig b. Orszy Lőrinc és gr. Zichy Károly személyesen érintkezésbe léptek gr. Unwerth-tel. Ez anyni nyomásnak nem tudott ellentállni s beleegyezett végre abba, hogy a társaság hat előadást tarthasson színházaiban e feltételek mellett:

1. A társaság minden hétfőn Budán és minden szerdán Pesten játszhatik.
2. Az abbonement jövedelme a bérlés lesz.

Es a német előadásokra szóló bérlét bérlői megtartották helyeiket a magyar előadásokon is!

Végre az első előadás anyni akadé után végbennt Budán október 25-én. Mint említettük, Igazhazit adták Simai Kristóffól. Simai azonban csak átdolgozója a darabnak, melynek német ered tije a Der Bürgermeister címet viselte s szerzője gróf Brühl.

„Igazhazai” nagy tetszést aratott. A darab ugyan még ama kor mértékében is föltötte gyöngye, a német szinpadokon az eredeti nem is aratott semmi sikert; de volt két olyan tulajdonsága, melyekkel meghatotta és megnyerte azt az akkor igazán naiv első magyar színházi közönséget — nem tekintve a hazafias lelkesedést. Az egyik az hogy „Igazhazai”, az „egy kegyes jó atya”, mint nevéből is sejteni lehet, nagyon nemes és igazságos alak; ki gazdaggal, szegénnyel szemben egyaránt mér az igazságot. Másodsor pedig tényleg Simay az akkori viszonyokhoz képest igen jól fordította magyarra a darabot, vagyis dolgozta át. Nyelve elég gördülékeny. A fordításban pedig önállóan járt el kigvómálta a német eredeti izetlen vagy fölöleges részeit.

A társaságot gróf Ráday tanította be, ki nek e szereplésről és az első előadásokról Kazinczy a következőket írta a felső-magyarországi Minervá-ban 1827-ben:

„Midőn a társaság egybeállott, neki köszönhettem mind organizációját, mind leczkértetését és hogy a játékok csaknem mind, de kivált a felethelen Rohák né (akkor Mor Nani) hallgatóikat csokálkozásra ragadták s a kajátság szava forró magasztalásokká változott, az ugyan egyedül ennek a Thalia és Mollomene kegyeltjének műve, de Ráday nálkül a sok ellenkező-ekkel küzködő dolog komolyan elsüllyedhetett volna. — En, aki a gróffal együtt velek ezen alkotás munkájára kirendelve, de akiknek e részben semmi tapasztalásaim nem valának, örömmel vallom, hogy mindeu jött itt az én szeretett barátom tevé, én semmit sem!”

„Igazhazit” két nap mulva, október 27-én ismételték a pestvárosi színházban, a Rondellában. A siker mindkét helyen, tiszteletes volt, de nem tarthaták sokáig magukat, mert: a rendek, a magyar előadások közönsédek zöme, Pozsonyba mentek I. Lipót koronázására.

Husarak.

Megállapitva s bejelentve 1890. okt. 29-től nov. 5-ig.

30 kr. Kovács Jánosnál Csapó utca 374 sz. a.

34 kr. Rác Györgynél Czegléd-utca 2599, Csapó utca 587. sz, alatt Bencze Józsefnél Csapó utca 687 sz. a.

36 kr. Rác Györgynél Csapó utca 358. sz. alatt. A mészáros társaságnál mester utca 365b, csapó-utca 240 és 376, Könyök utca 574, Kut utca 2323 sz. alatt.

40 kr. Kovács Jánosnál a hentes székben, Csapó utca 327 sz. a. valamint a mészáros társaság 18 székében.

42 kr. ifj. Ungvári Andrásnál Piac 1 sz. székben, czegléd-utca 55. sz. a. Dedó utca 125 sz. a.

44 kr. a három izraelita mészár-székben a piaczon.

Debreczen, 1890. okt. 28.

Terményárak a debreczeni piacon

1890. Október hó 28-én

Egy m.-mázsa	125 lb, Kézép, alól.		
Buza	7 20	7 00	6 80
Kétszeres	6 50	6 40	6 30
Rozs	6 50	6 40	6 30
Arpa	6 60	6 50	6 40
Zab	6 80	6 70	6 60
Tengeri	6 10	6 00	5 90
Köles	6 20	6 00	5 80
1 zsák Burgouya	1 20		
100 kl. szalonna	48 00	46 00	44 00
100 kl. báj	46 00	44 50	42 00

DEBRECZENI VÁROSI SZÍNHÁZ.

Holnap pénteken, 1890. október 31-én,

páros bérletben:

Párisi élet.

Operette 5 felvonásban, új fordításban és új betanulással, itt először.

Színházi műsor:

Szombat, November 1. Molnár és gyermeke (új átdolgozásban.) Lukács S.
Vasárnap, Nov. 2. Betörők népszínmű I.-szőr.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos:

Vártesi Arnold.

Főmunkatárs: Kerezag Vilmos.

SCHWARCZE, weisse und farbige Seiden-Damaste von fl. 1.40 bis fl. 7.75 p. Meter (18 Qual) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depót G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

HIRDETÉS.

A halottak estélyének

közeledtével a kegyes, halottaikról megemlékező közönségnek szives figyelmébe ajánlom az üzletben levő nagy választékát, melyek szebbnél szebb mű- vagy élővirágból vannak készitve, miről minddeddig volt alkalmá a n. é. közönségnek meggyőződhetni.

Végül ajánlom jáczint hagyományait, élővirágokból készült esokraimat a legjutányosabb árak mellett.

Nagy Amália

divatárúsnő.

főter, Czégely-ház, Miklós-utca sarkán.

Vid ki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöztettek.

Friss

kassai sonka és virstli

mely a téli idényben mindenkor készletben tartatik, valódi

Schweici, E ment hali, Groi, Parmai stb. sajtok.

ERMELLEKI tisztán kezelt bakar és asztali borok.

Friss

Tátrai juh turó

kis bűdönökben is, továbbá: Verseci édes mustár. Nagybányai szilva és lequár, Stockeroi és Szepeségi főzelékek, Cognac, Rumot, Theát valamint

legjobb minőségű fűszer árukat ajánl: Tisztelettel

Varga Lajos

fűszer kereskedő.

Kunz József és Társa

Budapest Debreczen Nagyvárad.

Legújabb

ŐSZI és TÉLI ruhaszövetek.

szintartó velezek, téli kendők és Trico derekak nagy választékban érkeztek.

Bosznai J. és Társa

DEBRECZEN, Czegléd-utca.

Ajánlják eredeti gyári áron valódi

Prof. Dr. **Jäger** gyapju-áruikat,

n. m. férfi-ingek, ujjasokat, nadrágokat, harisnyákat női ingeket, nadrágokat, harisnyákat, fiú- és leány-ingeket, nadrágokat és öltönyöket, Mieder-védőket, gyomormelegetítőket

vadász-ujjasokat.

Mindenemű cikkek Prof. Dr. Jäger védjegyével vannak ellátva.

A Jäger-árúknak tisztításánál és mosatásánál betartandó eljárásról külön utasítással szolgálunk.

Nagy választék

Posztó és kötött női alsó szoknyák, harisnyák, szárvédők és keztükben, peluche és haraszt gyermekruhák és saphákban továbbá

női és gyermek kötött Capisonokban és tricót-derekakban.

Szabó Lajos Fiai,

DEBRECZEN, Rózsater.

Az őszi idényre raktárra érkeztek

Divatos női ruhaszövetek

hozzáváló legújabb diszek

Szines mosó velezek,

nagyválasztékban s igen olcsó árakhoz.

Téli (Himalaya) kendők,

minden nagyságban.

JAEGER.

Kardos Lászlónál

Czegléd utcái fő és piaci fióküzletében: kaphatók: az eredeti és egyedül valódi Jaeger egészség fenntartó és fejlesztő ingek, ujjasok, lábravalók, férfi és fiúk részére.

Ingek, ujjasok, vállfűzők, vállfűzővédők, bugyogók, szoknyák, mellvédők, terdmelegítők, hölgyek és leányok részére.

Lovagló mellények, lábszármelegítők, haskötők a katonaság részére.

A gyakorlat folytán legkitűnőbbnek bizonyult egészségvédő mosható Jaeger gyapju utcai fiúöltönyök minden színben és többféle szabás szerint.

Férfi, női, rövid és hosszú harisnyák.

Nagyválaszték szines ablakfüggönyökben, gyapju ágyterítőkből és flanel takarókban.

Rumburgi, Creas és Irlandvásznakban, fehér és szines zsebkendőkben, teljes kiházasítási kelegyekben valamint minden e szakmába vágó cikkekben.

Dr. JAEGER tanár

ALSÓ RUHAI EREDETI GYÁRI ÁRON KAPHATÓK

WEISZ SÁNDOR

FÉRFI-SZABÓ és DIVAT-ÜZLETÉ

DEBRECZEN, FÖTÉR.

Ajánlja férfi ruhákra mérték szerint dusan felszerelt raktárát,

bel- és külföldi GYAPJUSZÖVETEKben,

kitűnő minőségű GÁCSI gyártmányú szövetekben.

Dr. Jäger tanár

védjegyével ellátott

téli alsó ruhák

eredeti GYÁRI ÁRON kaphatók;

melyről kívánatra árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgálók.

Továbbá mindenemű, a férfi divat szakmába vágó cikkek, u. m.

fehértaneműek, keztük, téli alsó ruhák stb.

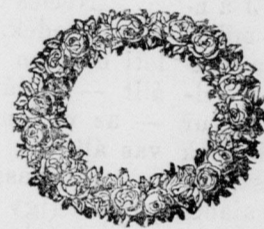
NAGY KALAP RAKTÁR.

Mindenemű utazó cikkek, illatszerek,

legújabb divatu nyakkendők, esőernyők sélábotok a legúj. ányosabb árban kaphatók.

Legújabb divatu cilinderek és claqueok.

Egyedüli raktár valódi Karlsbadi cipőkben.

Nagy választék:

BABÉR és SZINES

Sirkoszorukban

Gyenes Lajos

női-divat raktárában.

FISCHER JÁNOS

,KEGYELET' temetkezési intézete

DEBRECZENBEN,

elválal temetések rendezését legolcsóbb árak mellett 10 forintól kezdve:

Teljes temetések halottas kocsikkal vidéken is eszközöltetnek.

Ércz élő és francia müvirág koszoruk

ingyen szalagfelirással, valamint

SIRLÁMPÁK

nagy választékban és a legszebb kivitelben bérbe is kaphatók.

Piacz, Czégély-ház Miklós-utca sarkán a megyeházzal szemben.

Eladó k.-macsi pusztai tanya.

Közel a városhoz és a hatvan-utcai vasuti indóházhoz a h. b. szörményi ut mellett, egy uri lakkal és czélszerű gazdasági épületekkel és ültetvényekkel ellátott macsi pusztai

8 nyilas tanya-föld,

örök áron eladó.

A feltételek megtudhatók Vár-utca 774. sz. a. ügyvédi irodájában, a megbízott

Gyűgyey József
ügyvédnél.

A Debreczeni Ellenőr könyvkötészetében

mindenféle diszes és egyszerű

KÖNYVKÖTŐI

munkák

gyorsan, pontosan és jutányos árban elkészítettnek.